Cele i planowanie wycieczki szkolnej

2 września 2021

praca magisterska

Harmonijny rozwój osobowości dziecka wymaga wszechstronnych wpływów i oddziaływań społeczno-wychowawczych. Obcowanie ze środowiskiem przyrodniczym i społecznym, to niezorganizowane, spontaniczne jak i to umiejętnie zorganizowane przez nauczyciela, wyrabia wiele pożądanych cech, a wśród nich wrażliwość na piękno, zamiłowanie do natury, potrzebę kontaktuz nią, postawę opiekuńczą wobec zwierząt, umożliwia obserwację oraz pobudza do działania. Dziecko zaspokajając naturalną ciekawość świata spostrzega, obserwuje, bada, doświadcza, sprawdza, kojarzy fakty i chłonie odpowiednio podane przez nauczyciela informacje. „Każda dobrze zorganizowana wycieczka, ma duże walory i wychowawcze i poznawcze. Wycieczki umożliwiają zdobycie dokładnych wyobrażeń o życiu przyrody i ludzi w bliższym i dalszym środowisku, o dziełach sztuki i techniki, dostarczają im głębokich i nie zapomnianych przeżyć, wzbudzają miłość do kraju rodzinnego, miłość do piękna, rozwijają zdolność obserwacji, przyczyniają się do kształtowania trwałych przekonań”[1].

Musimy pamiętać także o tym, że dobrze zorganizowana wycieczka nie powinna mieć charakteru jednostronnego, że obok celu zasadniczego, powinny wystąpić cele różnorodne i wszechstronne. I**. Dudzińska** ogólnie ujmuje je następująco: „ – poznawanie otoczenia i kształtowanie postaw społeczno – moralnych, patriotycznych i estetycznych w bezpośrednim kontakcie z nimi, dostarczanie przyjemności i wypoczynku”[2]

Jeśli chodzi o pierwszy z wymienionych celów, to występują w nim różne elementy dydaktyczne, takie jak wzbogacanie i

uściślanie wiadomości, kształtowanie pojęć potrzebne do późniejszego sądowania i wyciągania wniosków, rozwijanie procesów poznawczych takich jak uwaga, pamięć, spostrzeżenia, wyobrażenia, a także rozwijania podstawowych procesów myślowych jak: analiza, synteza, porównywanie, abstrahowanie, uogólnianie.

Wiek przedszkolny nazywany jest często wiekiem pytań, a właśnie wycieczki, stykanie się dzieci z nowym środowiskiem pobudza je do stawiania pytań, co z kolei wpływa na rozwój mowy. Kontakt z nowym nieznanym, wpływać będzie na kształtowanie się postawy dziecka – wyrabianie właściwego stosunku do otoczenia, odczuwanie jego piękna.

W odniesieniu do celu drugiego proponowanego przez I. **Dudzińską**, należy dzieciom stwarzać możliwości wypoczynku, w otoczeniu przyrodniczym.

W ten sposób podczas wycieczki, której celem zasadniczym jest dostarczenie przyjemności dzieciom, będziemy wzbogacać i uściślać wiadomości, rozwijać zdolności obserwacji, budzić zainteresowania przyrodnicze, kształtować nawyki kulturalnego zachowania się, dostarczać, przeżyć estetycznych.

Pamiętać należy o tym, że duża wartość wycieczki polega na przebywaniu dzieci przez dłuższy czas na powietrzu, co przyczynia się do odprężenia psychicznego i fizycznego. Oprócz tych dwóch zasadniczych celów wycieczka przyczynia się do wytwarzania kontaktów między dziećmi, koleżeńskości, nawiązywania kontaktów z ludźmi dorosłymi.

Nieraz sama zapowiedź wycieczki i przygotowania do niej wywołują u dzieci różne reakcje. Jedne reagują żywo, cieszą się, chętnie pomagają przy pracach przygotowawczych, przejawiają dużą aktywność, inne są bardziej bierne, niechętnie włączają się do prac związanych z wycieczką, nie wykazują inicjatywy. Tak więc samo przygotowanie pozwala nauczycielowi obserwować pewne właściwości i różnice

indywidualne dzieci.

Więcej możliwości poznania przynosi sama wycieczka, gdy nauczyciel przebywa bezpośrednio z grupą, obserwuje dzieci w rozmaitych sytuacjach i okolicznościach. Nauczyciel poznaje, które są bardziej zdyscyplinowane, które mniej, które szybciej zniechęcają się trudnościami, które są wytrwałe, które pomagają innym, a które wykazują cechy egoistyczne. Na wycieczce nauczyciel zauważy u dzieci jaka jest szybkość reakcji na różne zjawiska, zainteresowania, ujawnią się takie cechy jak umiejętność współdziałania w zespole, dostosowanie się do woli większości. Dzieci, którym nauczyciel już od najmłodszych lat wskazuje na wycieczce w jaki sposób można zwrócić się do kolegi o pomoc i jak pomóc samemu, wyrabiają w sobie nawyki, stanowiące treść powiedzenia „dobry kolega".

Dlatego też organizacja wycieczek powinna być należycie przemyślana i zaplanowana przez nauczyciela. Podczas organizacji wycieczki powinny występować następujące etapy:

- **planowanie**
- **przygotowanie**
- **przeprowadzenie**
- **podsumowanie-wykorzystanie treści wycieczki w zajęciach dydaktyczno-wychowawczych**.

Planowanie wycieczek powinno wynikać z realizacji programu nauczania, i powinno być z programem integralnie powiązane. Najsłuszniej postąpimy planując wycieczki na cały rok szkolny. Pamiętać należy o tym , aby wycieczkę poprzedzał tzw. temat kompleksowy, który nauczyciel przewiduje w planach miesięcznych zajęć. Podstawami do opracowania rocznego planu wycieczek są; program danej grupy wiekowej, warunki środowiskowe przedszkola, pora roku, kalendarz uroczystości okolicznościowych. Naturalnie zaczynać należy od najbliższego otoczenia przedszkola przechodząc stopniowo do tego, co dzieciom mniej znane. Konstruując rozkład zajęć, należy nie tylko określać, co mamy dzieciom przekazać, czego je nauczyć,

ale również przewidzieć środki realizacji tych zajęć. W tym rozkładzie zajęć musi się znaleźć miejsce dla wycieczek, przy czym nie wystarcza tylko ogólnikowe zaznaczenie, że przewidywana jest wycieczka, ale trzeba wyraźnie określić jej charakter cel, miejsce, czas. Na zebraniu Rady Pedagogicznej poświęconej omówieniu pracy dydaktycznej i wychowawczej na nowy rok przedszkolny nauczyciele poszczególnych grup powinni przedstawić planowane roczne plany wycieczek grup. O zaplanowanych wycieczkach powinien wiedzieć dyrektor przedszkola. Tuż przed wyjściem na wycieczkę, nauczycielka powinna wpisać wyjście grupy do specjalnego zeszytu, który powinien znajdować się w przedszkolu.

Również z planem wycieczek należy zaznajomić rodziców dzieci na pierwszym zebraniu w przedszkolu. Należy poinformować rodziców, ze na pewnych wycieczkach, potrzebna będzie pomoc z ich strony np. w charakterze opiekunów. Często rodzice mogą pomóc w zorganizowaniu wyjścia do pewnych obiektów społecznych (zwiedzanie zakładów pracy), lub w zdobyciu środków lokomocji.

Planując wycieczkę musimy naturalnie wziąć pod uwagę pory roku. Najwięcej wycieczek, jak wiadomo odbywa się we wrześniu i w październiku, następne zaś w miesiącach wiosennych od kwietnia do czerwca.

Przygotowanie do wycieczek powinno dotyczyć zarówno nauczyciela jak i samych dzieci. Przed każdą wycieczką należy określić jej cel, nauczyciel musi dokładnie wiedzieć, co dzięki niej chce osiągnąć, przemyśleć środki, których użyje, aby ten cel został osiągnięty. Sam sposób przygotowania wycieczki będzie uzależniony od tego, gdzie zamierzamy się wybrać. Jeśli będzie to wycieczka do środowiska przyrodniczego, to podstawową rzeczą jest znajomość terenu, na którym będą przebywać dzieci. Najlepiej byłoby, gdyby nauczyciel uprzednio obejrzał teren, aby zapoznał się z jego topografią i upewnił się, że zamierzone cele wycieczki są możliwe do zrealizowania w danym miejscu. Np. planując na kwiecień wycieczkę do lasu, w celu obserwacji kwitnienia

roślin, powinien być pewien miejsca, w którym dane rośliny się znajdują i czy dane rośliny kwitną w kwietniu. Najważniejszą jednak sprawą jest znajomość terenu pod katem bezpieczeństwa dzieci oraz możliwości wykorzystania go. I tak np. wychodząc na łąkę, trzeba wiedzieć, czy w pobliżu nie ma bagien, stawów, głębokich rowów, czy nie ma w pobliżu ruchliwej ulicy, torów kolejowych, gdzie znajduje się najbezpieczniejsze przejście przez ulicę. Nigdy nie zaszkodzi, jeśli upewnimy się, że interesujące nas obiekty są rzeczywiście w terenie, są dostępne i można z nich korzystać. O aktualnym stanie najlepiej dowiadywać się samemu lub zdobyć informacje od ludzi, którzy w danym terenie przebywają – unikniemy wtedy niespodzianek. Podobnie należy postąpić w przypadku wycieczki do zakładu pracy, instytucji usługowych.

Podobnie należy postąpić, gdy mamy odbyć wycieczkę do jakiegoś zakładu pracy, instytucji usługowych. W tym przypadku do czynności podstawowych należy wcześniejszy kontakt z ludźmi kierującymi daną instytucją lub osobami, które tam pracują. Należy upewnić się, czy do zakładu pracy, jaki wybrała nauczycielka do zwiedzania mogą wejść małe dzieci. Czy zobaczą to, co nauczycielka sobie zaplanowała we wstępnych założeniach. Czy podczas przebywania dzieci na terenie zakładu pracy zostaną zachowane warunki bezpieczeństwa. Należy ustalić dokładnie dzień, godzinę oraz osobę, która będzie oprowadzała dzieci. Organizacja wycieczki obejmuje przygotowanie do niej samych dzieci. Powinny one wcześniej już wiedzieć, gdzie się udają i po co – wtedy obserwacja ich będzie nastawiona na konkretny cel.

Przygotowanie do wycieczki obejmuje jeszcze jeden bardzo ważny moment, dotyczy on bezpieczeństwa dzieci. Przed wyjściem na wycieczkę należy powtórzyć wspólnie zawarte umowy o zachowaniu się dzieci. Rozmowa taka nie może mieć charakteru przypadkowego, musi być potraktowana poważnie.

Przeprowadzenie wycieczki, która została wcześniej skrupulatnie przygotowana, nie powinno przysporzyć grupie

kłopotów. Walory dydaktyczno-wychowawcze w ogromnym stopniu będą zależne od tego, jak wycieczka będzie przygotowana i przeprowadzona. Cel, który mamy za pomocą wycieczki zrealizować, warunkuje w jakimś stopniu jej przeprowadzenie. Wycieczka dobrze przeprowadzona, powinna przebiegać według ściśle sprecyzowanego uprzednio planu. Plan ten powinien dotyczyć: czasu, miejsca, posiłków (przy dłuższych wycieczkach), odpowiedzialności poszczególnych osób. Plan taki musi być ściśle przestrzegany przez osoby odpowiedzialne za przebieg wycieczki. Unikniemy w ten sposób niepotrzebnych komplikacji. Kierując obserwacją i działaniem dzieci, trzeba starać się by cel został w pełni osiągnięty. Najczęściej celem wycieczek jest zebranie pewnych wiadomości, obserwacja dotycząca różnych przedmiotów, sytuacji, czasem także zabawy na świeżym powietrzu. Dużą wartość przedstawiają sytuacje, w których dzieci same czymś się zainteresują, coś zauważą, o coś będą pytały. Zainteresowania takie należy podtrzymywać, zachęcać dzieci mało aktywne do samodzielnych poszukiwań, pobudzać ich aktywność. Jeśli w programie wycieczki przewidywane jest wykonanie jakiejś pracy, należy pamiętać o tym, aby miała ona charakter użyteczny oraz widoczne efekty. Organizując dłuższe wycieczki piesze należy zwrócić uwagę na odpowiedni ubiór dzieci, buty, temperaturę jak panuje. Bardzo ważnym czynnikiem wpływającym na przebieg wycieczki jest atmosfera. Należy postarać się o to, aby była ona radosna, dawała poczucie swobody, zadowolenia, aby podczas wycieczki dzieci mogły odpocząć psychicznie i fizycznie.

---

[1] Suchodolski B. / red. / Pedagogika PWN, Warszawa 1980, s. 412

[2] Dudzińska I. /red./ Metodyka wychowania w przedszkolu cz. 1, Warszawa 1979

Jeśli potrzebujesz pomocy w pisaniu nowej pracy z pedagogiki, to polecamy serwis pisanie prac z pedagogiki - fachowa pomoc w

pisaniu prac.